

**ДВНЗ “ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.Я.ГОРБАЧЕВСЬКОГО
МОЗ УКРАЇНИ”**

Кафедра травматології та ортопедії з військово-польовою хірургією

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ д-р мед.н., проф. Шульгай А.Г.

“ ____ ” _____ 2016 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВІЙСЬКОВО-ПОЛЬОВА ХІРУРГІЯ**

напрямок підготовки 1201 Медицина
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 7.12010001 “Лікувальна справа”
7.12010003 “Медико-профілактична справа”
(шифр і назва спеціальності)

факультет медичний
(назва інституту, факультету, відділення)

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма з військово-польової хірургії
(назва навчальної дисципліни)

за напрямом підготовки 1201 Медицина, спеціальністю 7.12010001 “Лікувальна
справа”, 7.12010003 “Медико-профілактична справа”

Розробники:

Завідувач кафедри травматології та ортопедії з військово-польовою
хірургією к. мед. н. Цвях А.І., канд. мед. н., доцент кафедри травматології та
ортопедії з військово-польовою хірургією Копитчак І.Р.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри загальної хірургії

Протокол від “ ____ ” _____ 2016 року № ____

Завідувач кафедри травматології та ортопедії з військово-польовою хірургією

_____ (Цвях А.І.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

© _____, 2016 рік

© _____, 2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань <u>1201 Медицина</u> (шифр і назва)	Нормативна	
	Спеціальність: 7.12010001 “Лікувальна справа” 7.12010003 “Медико-профілактична справа”	Рік підготовки	
		5-й	
		Семестр	
Загальна кількість годин – 45		ІХ – й (1 потік)	Х – й (2 потік)
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,88 самостійної роботи студента – 0,94	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>спеціаліст</u>	---	---
		Практичні	
		30 год.	30 год.
		Лабораторні	

		Самостійна робота	
		15 год.	15 год.
		Індивідуальні завдання:	

		Вид контролю:	
Залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):
для денної форми навчання – 66,6 : 33,4

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Метою військово-польової хірургії є підготовка лікаря широкого профілю, який здатний надавати медичну допомогу в екстремальних ситуаціях та в умовах боєвих дій. Студенти повинні оволодіти основами організації надання медичної допомоги при бойовій хірургічній патології військового часу та надзвичайних станів, оволодіти знаннями з дисципліни та засвоїти і відпрацювати практичні навички та окремі лікарські маніпуляції.

Завдання:

- сформулювати комунікативні та морально-деонтологічні навички медичного фахівця і принципи фахової субординації у військово-польовій хірургії;
- вивчити основні положення організації та надання хірургічної допомоги на етапах медичної евакуації;
- вивчити та засвоїти основні теми з курсу військово-польової хірургії;
- вивчити способи і види медичного сортування поранених;
- засвоїти прийоми і методи надання медичної допомоги при сучасній бойовій травмі та екстремальних ситуаціях.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- загальні принципи організації хірургічної допомоги пораненим в умовах військового часу;
- задачі та об'єм допомоги на етапах медичної евакуації в військовий час;
- методи і види надання допомоги постраждалим на етапах медичної евакуації;
- клініку, діагностику і лікування сучасних вогнепальних, механічних та мінно-вибухових уражень, ранової інфекції, кровотеч;

вміти:

- зібрати анамнез у потерпілого;
- провести оцінку функції основних життєво-важливих систем організму (серцево-судинна, дихальна, нервова системи);
- оприділити об'єм, характер і черговість надання допомоги потерпілим, провести медичне та евакуаційно-транспортне сортування;
- оцінити характер вогнепальної рани та діагностувати проникаючі поранення порожнин тіла потерпілого;
- діагностувати механічні та вогнепальні ураження опорно-рухового апарату;
- встановити вид і характер кровотечі;
- провести тимчасову зупинку кровотечі;
- провести хірургічну обробку рани;
- провести транспортну іммобілізацію;
- провести евакуацію потерпілих з поля бою;
- вміти діагностувати основні гнійно-септичні ускладнення вогнепальних, механічних та мінно-вибухових уражень;

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. Організація військово-польової хірургії. Сучасні бойові вогнепальні ураження, їх ускладнення та лікування на етапах медичної евакуації.

Змістовий модуль 1. Сучасні види зброї, наслідки їх ураження та лікування на етапах медичної евакуації.

Конкретні цілі:

- класифікувати сучасні вогнепальні ураження, проводити їх діагностику, лікування на етапах медичної евакуації;
- визначати структуру морфологічних змін тканин в рановому каналі при вогнепальних пораненнях;
- класифікувати сучасні механічні та мінно-вибухові ураження, їх діагностику, лікування на етапах медичної евакуації;
- проводити первинну та вторинну хірургічну обробку вогнепальних ран;
- класифікувати види кровотеч та діагностувати важкість крововтрати;
- діагностувати та надавати допомогу при пораненнях грудної клітки, черева, тазу та органів тазу.

Заняття №1

Вогнепальні поранення.

Сучасні види зброї. Можлива структура санітарних втрат. Пошкоджувальні фактори тканин людини при вогнепальному пораненні. Особливості структурних і функціональних змін тканин залежно від виду зброї. Ураження мінно-вибуховими пристроями, бомбами об'ємного вибуху. Медична допомога пораненим, профілактика ранової інфекції. Первинна хірургічна обробка ран, їх особливості і відмінності від вогнепальних поранень. Особливості і відмінності первинної хірургічної обробки при великих механічних пошкодженнях. Види первинної хірургічної обробки за обсягом і терміном їх виконання. Показання, відсутність показань і протипоказання для первинної хірургічної обробки ран. Способи зашивання ран. Помилки при виконанні первинної хірургічної обробки ран. Сучасні погляди на ранову хворобу, періоди.

Заняття № 2

Кровотеча і крововтрата.

Класифікація кровотеч залежно від джерела кровотечі, часу її виникнення і ступеня крововтрати. Клінічна картина кровотечі та гострої крововтрати. Способи визначення величини крововтрати у польових умовах та при надзвичайних станах. Показання для переливання крові на війні. Контроль за придатністю крові для переливання. Техніка переливання крові. Різновидність трансфузійних розчинів і показання до їх застосування. Можливі ускладнення при переливанні крові. Їх профілактика і лікування.

Засоби тимчасової, кінцевої зупинки кровотечі. Показання для переливання крові і кровозамінників. Методика розрахунку потреби крові та кровозамінників у польових умовах та при надзвичайних станах.

Заняття № 3

Поранення (пошкодження) грудей.

Частота і класифікація поранень та закритих пошкоджень грудей. Клінічні прояви і діагностика різних видів поранень і пошкоджень. Види пневмотораксу. Ступені гемотораксу. Медична допомога у польових умовах і екстремальних ситуаціях.

Поранення, закриті пошкодження черева, таза і органів таза.

Частота і класифікація поранень і пошкоджень черева. Клінічні прояви відкритих пошкоджень черева. Симптоми проникаючих поранень черева. Шок, крововтрата і перитоніт, їх значення у визначенні пошкоджень черева. Діагностика проникаючих поранень і закритих пошкоджень черева. Перша медична допомога при пораненнях черева. Обсяг першої лікарської допомоги. Лікування вогнепальних і закритих пошкоджень черева.

Поранення і закриті пошкодження таза і органів таза. Класифікація поранень таза. Симптоми і діагностика вогнепальних переломів і кісток таза із пошкодженням і без пошкоджень органів таза. Ускладнення при вогнепальних і закритих пошкодженнях таза.

Перша медична допомога при пораненнях і закритих пошкодженнях таза. Профілактика шоку. Лікування вогнепальних і закритих пошкоджень таза.

Змістовий модуль 2. Поняття про комбіновані і радіаційні ураження. Ранова інфекція та анаеробна інфекції.

Конкретні цілі:

- надавати медичну допомогу на етапах медичної евакуації при комбінованих радіаційних та хімічних ураженнях;
- оволодіти методами виносу та евакуації поранених з поля бою;
- вміти діагностувати ступені опіків та періоди опікової хвороби;
- організувати проведення заходів з профілактики та лікування специфічної та неспецифічної інфекції у поранених на етапах медичної евакуації.

Заняття № 4

Комбіновані радіаційні і хімічні ураження.

Поняття про комбіновані і радіаційні ураження. Їх поєднання. Особливості перебігу поранень, переломів кісток, термічних опіків при комбінованих радіаційних ураженнях і потраплянні радіоактивних речовин на рану та опікову поверхню. Синдром взаємного обтяження. Особливості перебігу радіаційних опіків. Медична допомога в осередку ураження. Лікування комбінованих радіаційних уражень. Особливості перебігу ран, термічних опіків, заражених отруйними речовинами. Медична допомога в осередку ураження і на етапах медичної евакуації при комбінованих хімічних ураженнях.

Термічні пошкодження.

Місцеві і загальні патологічні прояви термічних опіків. Класифікація опіків за глибиною пошкодження. Ступені опіків. Визначення загальної площі опіків і площі глибокого пошкодження. Періоди опікової хвороби. Опіковий шок. Гостра токсемія. Опікова септикотоксемія. Видужання. Ураження світловим випромінюванням ядерного вибуху, запалювальними сумішами. Медична допомога на полі бою (в осередках масових санітарних втрат). Медичне сортування, обсяг і зміст медичної допомоги в умовах бойових і екстремальних ситуацій мирного часу.

Заняття № 5

Інфекційні ускладнення бойових пошкоджень.

Ранова інфекція. Фактори, що сприяють виникненню ранової інфекції. Мікрофлора рани. Первинне і вторинне очищення рани.

Місцева гнійна інфекція. Характеристика токсико-резорбтивної лихоманки і сепсису. Клініка сепсису. Профілактика і лікування гнійних ускладнень вогнепальних ран.

Анаеробна інфекція рани. Термін виникнення, місцеві та загальні прояви. Характеристика різних клінічних форм. Профілактика анаеробної інфекції. Специфічне і неспецифічне лікування. Профілактична і лікувальна цінність антибіотиків. Результати лікування.

Правець, його етіологія і патогенез. Місцеві та загальні симптоми. Діагностика, профілактика та принципи лікування правця в умовах військових дій і екстремальних ситуацій. Ускладнення і результати лікування.

4. Структура навчальної дисципліни

Заняття	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
		денна форма					
		усього	у тому числі				
			л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	
Модуль 1. Організація військово-польової хірургії. Сучасні бойові вогнепальні ураження, їх ускладнення та лікування на етапах медичної евакуації.							
Змістовий модуль 1. Сучасні види зброї, наслідки їх ураження та лікування на етапах медичної евакуації.							
1.	1. Сучасні види зброї. Можлива структура санітарних втрат. Пошкоджувальні фактори тканин людини при вогнепальному пораненні. Особливості структурних і функціональних змін тканин залежно від виду зброї.	3		2			1
	2. Ураження мінно-вибуховими пристроями, бомбами об'ємного вибуху. Медична допомога пораненим, профілактика ранової інфекції. Первинна хірургічна обробка ран, їх особливості і відмінності від вогнепальних поранень.	3		2			1
	3. Особливості і відмінності первинної хірургічної обробки при великих механічних пошкодженнях. Види первинної хірургічної обробки за обсягом і терміном їх виконання. Показання, відсутність показань і протипоказання для первинної хірургічної обробки ран. Способи зашивання ран. Помилки при виконанні первинної хірургічної обробки ран. Сучасні погляди на ранову хворобу, періоди.	3		2			1
2.	4. Класифікація кровотеч залежно від джерела кровотечі, часу її виникнення і ступеня крововтрати. Клінічна картина кровотечі та гострої крововтрати. Способи визначення величини крововтрати у польових умовах та при надзвичайних станах.	3		2			1
	5. Показання для переливання крові на війні. Контроль за придатністю крові для переливання. Техніка переливання крові. Різноманітність трансфузійних розчинів і показання до їх застосування. Можливі ускладнення при переливанні крові. Їх профілактика і лікування.	3		2			1
	6. Засоби тимчасової, кінцевої зупинки кровотечі. Показання для переливання крові і кровозамінників. Методика розрахунку потреби крові та кровозамінників у польових умовах та при надзвичайних станах.	3		2			1
3.	7. Частота і класифікація поранень та закритих пошкоджень грудей. Клінічні прояви і діагностика різних видів поранень і пошкоджень. Види пневмотораксу. Ступені гемотораксу. Медична допомога у польових умовах і екстремальних ситуаціях.	3		2			1
	8. Частота і класифікація поранень і пошкоджень черева. Клінічні прояви відкритих пошкоджень черева. Симптоми проникаючих поранень черева. Шок, крововтрата і перитоніт, їх значення у визначенні пошкоджень черева. Діагностика проникаючих поранень і закритих пошкоджень черева. Перша медична допомога при пораненнях черева. Обсяг першої лікарської допомоги. Лікування вогнепальних і закритих пошкоджень черева.	3		2			1
	9. Поранення і закриті пошкодження таза і органів таза.	3		2			1

	Класифікація поранень таза. Симптоми і діагностика вогнепальних переломів і кісток таза із пошкодженням і без пошкодження органів таза. Ускладнення при вогнепальних і закритих пошкодженнях таза. Перша медична допомога при пораненнях і закритих пошкодженнях таза. Профілактика шоку. Лікування вогнепальних і закритих пошкоджень таза.					
	Разом за змістовим модулем 1	27		18		9
	Змістовий модуль 2. Поняття про комбіновані і радіаційні ураження. Ранова інфекція та анаеробна інфекції.					
4.	10. Поняття про комбіновані і радіаційні ураження. Їх поєднання. Особливості перебігу поранень, переломів кісток, термічних опіків при комбінованих радіаційних ураженнях і потраплянні радіоактивних речовин на рану та опікову поверхню. Синдром взаємного обтяження.	3		2		1
	11. Особливості перебігу радіаційних опіків. Медична допомога в осередку ураження. Лікування комбінованих радіаційних уражень. Особливості перебігу ран, термічних опіків, заражених отруйними речовинами. Медична допомога в осередку ураження і на етапах медичної евакуації при комбінованих хімічних ураженнях.	3		2		1
	12. Місцеві і загальні патологічні прояви термічних опіків. Класифікація опіків за глибиною пошкодження. Ступені опіків. Визначення загальної площі опіків і площі глибокого пошкодження. Періоди опікової хвороби. Опіковий шок. Гостра токсемія. Опікова септикотоксемія. Видужання. Ураження світловим випромінюванням ядерного вибуху, запалювальними сумішами. Медична допомога на полі бою (в осередках масових санітарних втрат). Медичне сортування, обсяг і зміст медичної допомоги в умовах бойових і екстремальних ситуацій мирного часу.	3		2		1
5.	13. Ранова інфекція. Фактори, що сприяють виникненню ранової інфекції. Мікрофлора рани. Первинне і вторинне очищення рани. Місцева гнійна інфекція. Характеристика токсико-резорбтивної лихоманки і сепсису. Клініка сепсису. Профілактика і лікування гнійних ускладнень вогнепальних ран.	3		2		1
	14. Анаеробна інфекція рани. Термін виникнення, місцеві та загальні прояви. Характеристика різних клінічних форм. Профілактика анаеробної інфекції. Специфічне і неспецифічне лікування. Профілактична і лікувальна цінність антибіотиків. Результати лікування.	3		2		1
	15. Правець, його етіологія і патогенез. Місцеві та загальні симптоми. Діагностика, профілактика та принципи лікування правця в умовах військових дій і екстремальних ситуацій. Ускладнення і результати лікування.	3		2		1
	Разом за змістовим модулем 2	18		12		6
	Усього годин	45		30		15

5. Теми лекційних занять
Лекційний курс не передбачено

6. Теми семінарських занять

№з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1.		
<i>Змістовий модуль 1</i>		
1	Вогнепальні поранення.	6
2	Кровотеча і крововтрата.	6
3.	Поранення (пошкодження) грудей, пошкодження черева, таза і органів таза.	6
<i>Змістовий модуль 2</i>		
4.	Комбіновані радіаційні і хімічні ураження. Термічні пошкодження.	6
5.	Інфекційні ускладнення бойових пошкоджень.	6
Всього		30

7. Теми практичних занять – не передбачено

8. Теми лабораторних занять – не передбачено

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
Модуль 1.		
<i>Змістовий модуль 1</i>		
1	Сучасні види зброї. Можлива структура санітарних втрат.	1
2	Ураження мінно-вибуховими пристроями.	1
3	Сучасні погляди на ранову хворобу, періоди.	1
4	Способи визначення величини крововтрати у польових умовах та при надзвичайних станах.	1
5	Показання для переливання крові на війні.	1
6	Показання для переливання крові і кровозамінників.	1
7	Частота і класифікація поранень та закритих пошкоджень грудей.	1
8	Частота і класифікація поранень і пошкоджень черева.	1
9	Ускладнення при вогнепальних і закритих пошкодженнях таза.	1
<i>Змістовий модуль 2</i>		
10	Синдром взаємного обтяження.	1
11	Особливості перебігу ран, термічних опіків, заражених отруйними речовинами.	1
12	Медична допомога на полі бою (в осередках масових санітарних втрат).	1
13	Характеристика токсико-резорбтивної лихоманки і сепсису.	1
14	Профілактика анаеробної інфекції.	1
15	Ускладнення і результати лікування правця.	1
Усього годин		15

10. Індивідуальні заняття

Не передбачено

11. Методи навчання

За джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, задачі.

За характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

12. Методи контролю

Форми контролю і оцінювання дисципліни

При оцінюванні знань студентів надається перевага стандартизованим методам контролю: тестування (усне, письмове, комп'ютерне), структуровані письмові роботи, структурований контроль практичних навичок.

Оцінка з дисципліни визначається як оцінка за модуль, за яким структурована навчальна дисципліна.

Оцінка за модуль визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності та оцінки підсумкового модульного контролю і виражається за 200 бальною системою.

Форми контролю

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль теоретичної підготовки та засвоєння практичних навичок.

Форми поточного контролю:

Теоретичні знання – тестові завдання, комп'ютерне тестування, індивідуальне опитування, співбесіда, письмові роботи.

Практичні навички та уміння – самостійне виконання індивідуальних завдань та вміння робити висновки, уміння самостійно виконувати окремі операції, написання схем та алгоритмів. Підсумковий контроль здійснюється на основі теоретичних знань, практичних навичок та умінь.

Підсумковий контроль засвоєння модуля відбувається по завершенню вивчення блоку відповідних змістових модулів шляхом тестування і вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше 50 балів.

Форми підсумкового контролю:

Теоретичні знання – система питань письмового та комп'ютерного тестування.

Практичні навички та уміння – здача практичних навичок згідно матрикулів.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Максимальна кількість балів, що присвоюється студентам при засвоєнні кожного модулю (залікового кредиту) – 200, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 120 балів, за результатами модульного підсумкового контролю – 80 балів.

Оцінювання поточної навчальної діяльності:

Студенту за кожний етап практичного заняття (практична частина, семінарське обговорення, письмовий контроль) виставляється оцінка за 12-

бальною шкалою. Потім виводиться середнє арифметичне значення трьох оцінок, яке виставляється в журнал.

На практичній частині за кожен етап роботи виставляється оцінка наступним чином:

1. На початку практичної частини студенти повинні допуститися до проведення практичної роботи (вони повинні знати хід проведення практичної частини заняття та ін.). За цей етап студент може максимум набрати 2 бали.

2. За виконанням практичної роботи ретельно слідкує викладач, в кінці він оцінює одержаний результат. Максимум за даний вид роботи студент може отримати 4 бали.

3. Захист практичної роботи. На цьому етапі студент може отримати максимум 6 балів.

В кінці практичної частини викладач виводить середнє арифметичне з кожної оцінки за частини занять і виставляє її кожному студенту.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЮТЬСЯ СТУДЕНТАМ

№	Модуль №1 (поточне тестування)	Оцінка
1	Змістовий модуль 1	
	Заняття 1	12
	Заняття 2	12
	Заняття 3	12
2	Змістовий модуль 2	
	Заняття 4	12
	Заняття 5	12
	Середній бал за заняття переводиться у шкалу оцінювання	120 балів
	Підсумковий контроль засвоєння модуля	80
	РАЗОМ сума балів за засвоєння модуля	200

Мінімальний середній бал, з яким студент допускається до складання підсумкового контролю модуля – 4 бали.

Максимальна кількість, яку може набрати студент при вивченні модуля, дорівнює 120 балам.

Модульний підсумковий контроль:

Модульний підсумковий контроль здійснюється по завершенню вивчення модуля. До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою, та при вивченні модуля набрали кількість балів не меншу за мінімальну.

Форма проведення підсумкового контролю має бути стандартизованою і включати контроль теоретичної і практичної підготовки. Конкретні форми контролю визначаються у робочій навчальній програмі.

Максимальна сума балів підсумкового контролю дорівнює 80.

Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав не менш **50 балів**.

Оцінювання дисципліни:

Оцінка з військово-польової хірургії виставляється лише тим студентам, яким зараховані усі модулі з дисципліни.

Кількість балів, яку студент набирає з дисципліни, визначається як середнє арифметичне кількості балів з модулів дисципліни і підсумкового контролю засвоєння модуля № 1.

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів має перевірятися статистичними методами (коефіцієнт кореляції між поточною успішністю та результатами підсумкового модульного контролю).

Конвертація кількості балів у оцінки за шкалою ECTS та 4-ри бальну (традиційну)

Кількість балів з дисципліни, яка нарахована студентам, конвертується у шкалу ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10 % студентів
B	Наступні 25 % студентів
C	Наступні 30 % студентів
D	Наступні 25 % студентів
E	Останні 10 % студентів

Відсоток студентів визначається на виборці студентів даного курсу в межах відповідної спеціальності.

Кількість балів з дисципліни, яка нарахована студентам, конвертується у 4-ри бальну шкалу таким чином:

Оцінка ECTS	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
A	«5»
B, C	«4»
D, E	«3»
FX, F	«2»

Оцінка з дисципліни FX та F («2») виставляється студенту, якому не зараховано хоча б один модуль з дисципліни.

Оцінка FX («2») виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали модульний підсумковий контроль. Вони мають право на повторне складання підсумкового модульного контролю, не більше 2-ох разів, під час зимових канікул та впродовж двох (додаткових) тижнів після закінчення весняного семестру за графіком, затвердженим ректором.

Студенти, які одержали оцінку F по завершенні вивчення дисципліни (не виконали навчальну програму хоча б з одного модуля, або не набрали за поточний навчальну діяльність з модуля мінімальну кількість балів) повинні пройти повторне навчання за індивідуальним навчальним планом.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
	A	відмінно	зараховано
	B	добре	
	C		
	D	задовільно	
	E		
	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

1. Матеріали підготовки до семінарських занять
2. Матеріали підготовки до лекцій.
3. Презентації лекцій.
4. Методичні вказівки до семінарських занять.
5. Варіанти завдань для самостійної та індивідуальної роботи студентів.
6. Тестові завдання для підсумкового тестового модульного контролю.
7. Тестові завдання для щоденного контролю.
8. Варіанти теоретичних питань для самостійного вивчення.

15. Рекомендована література

Базова

1. Військова хірургія з хірургією надзвичайних ситуацій /за ред. проф. В.Я.Білого/ // Тернопіль, "Укрмедкнига", 2004.- 185 с.
2. Посібник до практичних занять з військово-польової хірургії / за ред. проф. О.Є. Лоскутова // Тернопіль, "Укрмедкнига", 2003.- 218 с.
3. Указания по военно-полевой хирургии /под. ред. А.Н. Бельских/ // Москва, 2013.- 474 с.
4. Военно-полевая хирургия. Руководство к практическим занятиям /под. ред. М.В.Лысенко/ // Москва, 2010.- 276 с.
5. Указания по военно-полевой хирургии/под. ред. В.Н. Балина / // Москва, 2000.- 416с.
6. Военно-полевая хирургия / под. ред. Е.К.Гуманенко // Москва, 2008.- 817 с.
7. В.Ф. Трубников, В.А. Лихачев Военно-полевая хирургия // Харьков, 1990.- 299 с.
8. Юнко М.А., Яцкевич Я.Е. Хірургія військової травми. //Практикум для студентів медвузів України.- Львів, 2005-166 с.

Допоміжна

1. Бадюк М.І., Левченко Ф.М., Токарчук В.П., Солярик В.В. та ін. Організація медичного забезпечення військ: Підруч. для студ. вищ. мед. закл. освіти України III-IV рівнів акредитації/За редакцією професора Паська В.В. - К.: "МП Леся", 2005. -425 с.
2. Бадюк М.І., Токарчук В.П., Солярик В.В., Бадюк Л.М., Гут Т.М. Військово-

- медична підготовка / Під ред. Бадюка МІ. - К.: "МП Леся", 2007. -484 с.
3. Білий В.Я., Пасько В.В., Сохін О.О. Військово-медична доктрина України. //Наука і оборона, 2000 р. -№ 4. -С. 18-23.
4. Дубицький А.Ю., Семенов І.О., Чепкій Л.П. Медицина катастроф, -К.: "Здоров'я", 1993.-234 с.
5. Инструкция по этапному лечению раненых с боевой хирургической травмой //ЦВМУ МО, Воениздат, 1981,-20 с.
6. Ерюхин ИА., Нечаев ЗА. Военно-полевая хирургия. Учебник. - С- Пб:ВМедА, 1994.-540 с.
7. Жиляев Е.Г., Чернецов А.А., Беленьский В.М. Организационные аспекты оказания хирургической помощи раненым на этапах медицинской эвакуации. /Воен-мед.журнал, 1998,№9,-с. 8-12.
8. Лисицын К.М. Военно-полевая хирургия. - М.: Медицина, 1982 —567 с.
9. Маслов В.И. Практические занятия по военно-полевой хирургии. Из-ю Саратовского университета, 1988,-216 с.
10. Медицина катастроф. Учебное пособие под ред. В.М.Рябочкина. -М., "ИНИ ЛТД", 1996,272 с.
11. Нечаев ЗА., Грицанов А.И., Фомин Н.Ф. Минно-взрывная травма.- С.-Пб.: Альд, 1994.-488 с.
12. Указания по военно-полевой хирургии.- М:ГВМУ МО РФ, 2000.-415с.
27. Шапошников Ю.Г., Маслов В.И. Военно-полевая хирургия. -М: "Медицина", 1995 Г.-432 с.
13. Петров С.В. Общая хирургия. // М.: ГЭОТАР-Медиа, 2010.- 768 с.
14. Гостищев В.К. Общая хирургия // М.: ГЭОТАР-Медиа, 2009.- 608 с.
15. Хірургія: Підручник з загальної хірургії / за ред. Я.С. Березницького, М.П.Захараша, В.Г. Мішалова, В.О. Шідловського.- Дніпропетровськ: РВА "Дніпро-VAL", 2006.- 443 с.
16. Пантьо В.І., Шимон В.М., Болдіжар О.О. Загальна хірургія // Ужгород, ІВА, 2010.- 464 с.
17. Л.Я. Ковальчук та співав. Алгоритми спілкування студентів (лікарів) з пацієнтами (методичні рекомендації). Тернопіль, ТДМУ, «Укрмедкнига» 2009, 39 с.

16. Інформаційні ресурси

1. Матеріали для підготовки студентів до практичних занять.